Vlaams Parlement

528 (2020-2021) – Nr. 1
ingediend op 9 november 2020 (2020-2021)

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw,
Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Tinne Rombouts

van het verslagmoment van de Europese Ministerraden Landbouw van oktober 2020

verzendcode: LAN

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:
Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;
Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Bart Dochy, Joke Schauvliege;
Emmily Talpe, Bart Van Hulle;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:
Allessia Claes, Maaike De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;
Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;
Lode Ceyssens, Tinne Rombouts;
Tom Ongena, Bart Tommelein;
Gustaaf Pelckmans, Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

INHOUD

I. Toelichting door Pieter Lietaer, attaché Landbouw van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie 4
1. Voorstellen van de Europese Landbouwraad 4
1.1. Behoud van 20 procent ecoregelingen 4
1.2. Bijkomende flexibiliteit in de randvoorwaarden 4
1.3. Investeringssteun voor jonge landbouwers in de directe betalingen 5
1.4. Aanpassing zodat België regionale plannen kan indienen 5
2. Vergelijking van de voorstellen van het GLB-hervormingspakket van de Europese Landbouwraad en van het Europees Parlement 5
3. Volgende stappen in het GLB-hervormingspakket 6
II. Vragen van de commissieleden en antwoorden van Pieter Lietaer 6
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid organiseerde op 28 oktober 2020 een verslagmoment over de Europese Ministerraden Landbouw.

Het verloop van deze Europese ministerraden werd toegelicht door Pieter Lietaer, attaché Landbouw van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

De presentatie van Pieter Lietaer is raadpleegbaar op de dossierpagina op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door Pieter Lietaer, attaché Landbouw van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie

Pieter Lietaer gaat in op het voorstel van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid om de toelichting vooral te concentreren op de recente beslissingen over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van zowel de Raad van de Europese Unie als het Europees Parlement. Het Europees Parlement bereikte een akkoord over zijn voorstellen voor het nieuwe GLB op 23 oktober 2020, terwijl de recentste onderhandelingen in de Raad van de Europese Unie van 19 oktober tot 21 oktober 2020 zich hoofdzakelijk concentreerden rond de verordening over de GLB-strategische plannen, met bijzondere aandacht voor de groene architectuur.

1. Voorstellen van de Europese Landbouwraad

Voor de Raad van de Europese Unie betroffen de beslissingen de afbakening van de randvoorwaarden en de ecoregelingen in de eerste pijler, samen met de milieumaatregelen in de tweede pijler.

1.1. Behoud van 20 procent ecoregelingen

De ecoregelingen in de eerste pijler waren een belangrijk punt van discussie binnen de Europese Raad. Het betrof vooral de maatregelen rond milieu en klimaat die gefinancierd moeten worden met directe betalingen in de eerste pijler. In het voorstel van de Europese Commissie was dit een verplichte maatregel voor de lidstaten, en een optionele maatregel voor de landbouwers zelf. Discussiepunt was het al dan niet oormerken van een bepaald percentage voor de ecoregelingen. Het Duitse voorzitterschap schoof een oormerking van 20 procent naar voren. Dat percentage werd uiteindelijk behouden, maar wel met mogelijke uitzonderingen tot 10 en zelfs 5 procent voor lidstaten die in de tweede pijler meer maatregelen opnemen voor milieu en klimaat, bovenop de wettelijke verplichte 30 procent die hiervoor in de tweede pijler is voorzien. Vlaanderen heeft een relatief klein budget in de tweede pijler. De kans is dan ook klein dat dit voor Vlaanderen bruikbaar zal zijn.

1.2. Bijkomende flexibiliteit in de randvoorwaarden

De momenteel bestaande vergroeningselementen worden ingekanteld in de randvoorwaarden. Het was de bedoeling van de Raad van de Europese Unie om de ambitie van deze randvoorwaarden te verhogen. Uiteindelijk werden een aantal bijkomende flexibiliteiten in de randvoorwaarden toegekend die de lidstaten kunnen toepassen. Het betreft dus geen verplichte activering.

Landbouwers met een akkerland tot 10 hectare kunnen nu bijkomend vrijgesteld worden van de randvoorwaarde voor landschapselementen over biodiversiteit. Dit

geldt eveneens voor landbouwers die bosgebieden hebben op hun grond en voor blijvend grasland. Er werden ook nog andere flexibiliteiten aangebracht die zich meer op technisch niveau situeren en hier niet worden vermeld.

1.3. Investeringssteun voor jonge landbouwers in de directe betalingen

Minimum twee procent van de directe betalingen moet gespendeerd worden voor het aantrekken van jonge landbouwers. Voor sommige lidstaten was dit percentage nog te hoog, en zij waren voorstander voor het opnemen van investeringssteun die specifiek naar jonge landbouwers gaat.

1.4. Aanpassing zodat België regionale plannen kan indienen

De Raad van de Europese Unie stemde in met de vraag van België om aparte plannen te kunnen indienen voor Vlaanderen en voor Wallonië, omdat de invulling van het landbouwbeleid in de twee regio's erg uiteenlopend is. Er zullen voor Europa dus voortaan 28 strategische GLB-plannen ingediend worden: 26 plannen geglobaliseerd per Europese lidstaat, 1 voor Vlaanderen en 1 voor Wallonië.

2. Vergelijking van de voorstellen van het GLB-hervormingspakket van de Europese Landbouwraad en van het Europees Parlement

De presentatie van Pieter Lietaer bevat een vergelijkingstabel met de voorstellen die door de Landbouwraad en het Europees Parlement werden geformuleerd.

Voor de ecoregelingen schuift de Raad 20 procent naar voren, tegenover het Europees Parlement 30 procent.

In tegenstelling tot de Raad plakte het Europees Parlement ook een percentage van 60 procent als oormerking van de basissteun in de eerste pijler. Het betreft naast de basissteun, de gekoppelde steun en de herverdelende steun, ook de steun voor producentenorganisaties in andere sectoren die samen minstens 60 procent van de directe betalingen zouden moeten bedragen.

De herverdelende steun van grote naar kleinere landbouwers blijft voor de Raad optioneel, terwijl daar voor het Europees Parlement minstens 6 procent aan besteed zou moeten worden.

Op het vlak van de gekoppelde steun pleit de Raad voor een status quo: 13 procent gekoppelde steun plus 2 procent specifiek voor eiwithoudende gewassen. In het Europees Parlement is deze verhouding 10 procent gekoppelde steun plus 2 procent specifiek voor eiwithoudende gewassen.

De plafonnering van de directe steun in de eerste pijler is voor de Raad optioneel. Er zijn wel categorieën ingevoerd voor de lidstaten die ervoor kiezen om een plafonnering door te voeren. Dan wordt de plafonnering verplicht vanaf een directe steun van 60.000 euro, die dan progressief oploopt tot een plafonnering tot 100 procent voor bedragen boven de 100.000 euro. Het voorstel van het Europees Parlement bevat een verplichte progressieve plafonnering. In dit voorstel wordt wel een uitzondering voorzien voor lidstaten die 12 procent van hun directe steun in de herverdelende betalingen plaatsen.

De Raad bleef bij het voorstel van de Europese Commissie om minimaal 2 procent van de directe betalingen te reserveren voor steun aan jonge landbouwers. Het Europees Parlement opteert voor een steun van minstens 4 procent.

Voor de oormerkingen in pijler 2 voor milieu en klimaat blijft de Raad uitgaan van een status quo met 30 procent, zoals ook werd voorgesteld door de Europese Commissie. Het Europees Parlement kiest voor een oormerking van 35 procent.

Bij de landschapselementen voor biodiversiteit kiest de Raad voor 5 procent van het akkerland dat moet voorbehouden worden voor landschapselementen. Dat percentage kan zakken tot 3 procent als de lidstaten enkel niet-productieve elementen gebruiken. Dat betekent dat vanggewassen en het gebruik van stikstofbindende gewassen niet mogelijk zijn. Het voorstel van het Europees Parlement opteert voor een verplichting van 5 procent niet productieve landschapselementen. De lidstaten worden aangemoedigd om daar nog 5 procent bovenop te doen, maar dat is geen verplichting.

Het Europees Parlement stelt in de tweede pijler ook een oormerking voor van 30 procent voor investeringen voor innovatie, risicobeheer en kennisuitwisseling, terwijl de Raad daar geen percentage voor opneemt.

3. Volgende stappen in het GLB-hervormingspakket

Er zijn nog verschillen tussen de voorstellen die door de Europese Commissie, de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement werden geformuleerd. Deze verschillen zullen moeten uitgevlakt worden via onderhandelingen in de zogenaamde trilogen tussen deze drie instellingen.

De trilogen zouden in het voorjaar van 2021 moeten leiden tot een akkoord over een GLB-hervorming en een definitief akkoord dat op 1 januari 2023 in werking zou moeten treden. Dit betekent een uitstel van twee jaar, want normaal gezien zou het nieuwe GLB op 1 januari 2021 in werking moeten treden. Ondertussen is een overgangsregeling van kracht die de huidige regels verder zet.

II. Vragen van de commissieleden en antwoorden van Pieter Lietaer

Mieke Schauvliege vraagt op welke wijze de trilogen precies verlopen om tot een finaal akkoord te komen.

Cathy Coudyser gaat ervan uit dat de overgangsregeling tot 1 januari 2023 grotendeels een bevestiging zal zijn van de huidige regeling. Maar het feit dat hiervoor ook een triloog wordt voorzien, kan wijzen op een aantal bijkomende maatregelen. Zijn er aanwijzingen dat de overgangsregeling nieuwe elementen zal bevatten en in welke richting gaan die dan?

Het verheugt *Bart Dochy* dat België eindelijk regionale deelplannen zal kunnen indienen. Klopt het dat België dan de enige lidstaat is voor wie die mogelijkheid wordt geboden?

Pieter Lietaer deelt mee dat bij de trilogen drie Europese instellingen samen overleggen. De onderhandelingen worden op technisch niveau voorbereid door ambtenaren van de Europese Commissie, de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement, met terugkoppeling naar het politieke niveau. De politieke beslissingen worden genomen in zogenaamde trilogen. Dat zijn de onderhandelingen tussen de voorzitter van de Raad, de Europese Commissie, en de rapporteurs en schaduwrapporteurs voor de betrokken dossiers van het Europees Parlement. Dit proces neemt een aantal maanden in beslag zodat vermoedelijk pas in het voorjaar van 2021 een definitief akkoord kan worden bereikt.

Het klopt dat er nog een triloog gepland is in het kader van de overgangsverordening om de late inwerkingtreding van het nieuwe GLB op 1 januari 2023 te overbruggen. Deze triloog heeft als doel om de Europese beslissingen in verband met het herstelplan mee te nemen in de overgangsbepalingen. In dat herstelplan werd beslist om 7,5 miljard euro extra toe te kennen aan de tweede pijler van het GLB. Dat bedrag komt op 1 januari 2021 beschikbaar als de overgangsmaatregelen in werking treden. Verder is het niet de bedoeling om nog inhoudelijke aanpassingen aan te brengen aan het huidige GLB waarvan de werking wordt verlengd tot eind 2022. Dat zou nieuwe onderhandelingen vragen, wat een akkoord op korte termijn onmogelijk maakt.

België is inderdaad de enige lidstaat die een volledig geregionaliseerd plan mag doorvoeren. Andere lidstaten zoals Spanje, Italië, Frankrijk en Duitsland hebben in de tweede pijler allemaal onderdelen van het GLB die geregionaliseerd zijn, maar zij dienen wel één globaal nationaal plan in. Dat vraagt een ingewikkelde coördinatie op nationaal niveau. De directe betalingen worden in deze lidstaten ook op nationaal niveau behouden.

Chris Steenwegen vraagt welke stellingen België heeft ingenomen bij de discussies binnen de Europese Raad en het Europees Parlement. Kan hierover meer informatie worden verstrekt?

Pieter Lietaer deelt mee dat België al verschillende jaren aandringt om deelplannen te kunnen indienen, maar in landen zoals Spanje ligt dit zeer gevoelig. Het heeft grote inspanningen gevraagd om deze uitzonderingspositie voor België te kunnen verwerven. Het Belgische standpunt in andere dossiers lag in het verlengde van het Vlaams Regeerakkoord, zoals het ondersteunen van duurzame bedrijfsmodellen. Het Belgische standpunt voor grotere aanpassingen in de tweede pijler, waardoor inkomensdiversificatie ruimer zou kunnen worden ingevuld, kon geen meerderheid verwerven. Het voorstel om 20 procent van de directe betalingen te besteden aan ecoregelingen, lag in het verlengde van de eigen berekeningen en kon dus op de goedkeuring van België rekenen. In het Europees Parlement moet België niet met één stem spreken en kan elk parlementslid een eigen standpunt verdedigen. Het stemgedrag en de achterliggende motivering van de Vlaamse afgevaardigden in het Europees Parlement zal dus bij hen zelf moeten worden opgevraagd.

Bruno Tobback noteert dat de bijkomende middelen van 7,5 miljard euro voor het Europese herstelplan exclusief voor de tweede pijler van het GLB worden voorbehouden. Het aandeel van Vlaanderen in de tweede pijler is zeer beperkt. Wat zijn dan de mogelijkheden voor Vlaanderen om aanspraak te maken op een deel van deze middelen?

Pieter Lietaer bevestigt dat er slechts een klein deel van de middelen van het Europees herstelplan naar Vlaanderen zullen vloeien. Volgens eigen berekeningen zou het ongeveer gaan over 25 miljoen euro. Dat is slechts een fractie van het totale bedrag dat wordt uitgetrokken voor het Europees herstelplan, maar in absolute cijfers is 25 miljoen euro toch een mooi bedrag dat aan de eigen plannen binnen de tweede pijler kan worden toegevoegd. De herstelplannen zullen wel in lijn moeten liggen met de Europese visie over Green Deal en Farm to Fork.

Tinne Rombouts verwijst naar de overgangsregeling die, met uitzondering van het in te bouwen herstelplan, grotendeels een voortzetting zal zijn van het huidige beleid. Wat is de financiële implicatie van deze overgangsregeling?

Pieter Lietaer deelt mee dat de financiering op basis van de huidige regels gedurende de volgende twee jaren gewoon wordt verdergezet, maar dan met middelen

die afkomstig zijn uit het nieuwe budget. Daar bovenop komen uiteraard de extra middelen die door het Europees herstelplan worden toegevoegd.

Chris Steenwegen verwijst naar de grote ontgoocheling bij wetenschappers en milieubewegingen over de voorstellen van Europa, en dat er zelfs voor gepleit wordt om het onderhandelingsproces over het nieuwe GLB van vooraf aan te herbeginnen. Is het procedureel mogelijk om nog op het lopende beslissingsproces in te grijpen op een andere manier dan via de trilogen? Het voorstel van de Europese Commissie dateert immers van vóór de nieuwe visie over Green Deal en Farm to Fork, waardoor het voorstel deels in strijd is met de nieuwe inzichten.

Pieter Lietaer deelt mee dat de Europese Commissie in theorie een eigen voorstel kan terugtrekken als geoordeeld wordt dat de co-wetgevers het oorspronkelijke doel van het voorstel substantieel hebben aangepast. In theorie is het mogelijk dat de overgangsperiode tot 1 januari 2023 wordt gebruikt om het hele onderhandelingsproces opnieuw op te starten en een nieuw voorstel in te dienen. Maar de kans daartoe is zeer klein, gelet op het ingewikkelde en tijdrovende proces dat hiervoor moet worden opgestart.

Ludwig Vandenhove vindt het vreemd dat Europa zou verderbouwen op plannen die niet in overeenstemming zijn met een geactualiseerde visie. Wat zijn de grote verschilpunten of punten van overeenkomst?

Pieter Lietaer verwijst naar een technisch document van de Europese Commissie van het voorjaar 2020. De Europese Commissie besluit dat de voorstellen van 2018 niet in strijd zijn met de Green Deal en Farm to Fork van 2019, maar er worden wel een aantal bijkomende suggesties geformuleerd, zoals de oormerking van de ecoregelingen, zelfs al staat dit niet in de oorspronkelijke voorstellen. Elke lidstaat kan bovendien de Green Deal en Farm to Fork gebruiken als inspiratiebron voor het invullen van de eigen strategische GLB-plannen, om zo de nieuwe doelstellingen van de Europese Commissie mee te helpen realiseren.

Mieke Schauvliege vraagt in welke mate de biodiversiteitstrategie van de oorspronkelijke voorstellen van de Europese Commissie in lijn ligt met de Green Deal en Farm to Fork, en in welke mate de lidstaten zelf hier nog kunnen ingrijpen, gezien de recente en wat haar betreft eerder tegenvallende beslissingen van de Raad en het Europees Parlement.

Pieter Lietaer bevestigt dat de strategische plannen van elke lidstaat ook inzake de biodiversiteitstrategie nog bijsturingen kunnen bevatten, ook al is er geen formele link tussen de biodiversiteitstrategie, Farm to Fork en het GLB. De biodiversiteitstrategie is een visie van de Europese Commissie die niet bindend is. Maar uiteraard zullen de Europese Commissie en het Europees Directoraat-generaal voor Landbouw en Plattelandsontwikkeling (DG AGRI) deze visie in het achterhoofd houden bij de evaluatie van het strategisch plan dat door elke lidstaat moet worden voorgelegd.

Bart DOCHY,
voorzitter

Tinne ROMBOUTS,
verslaggever